

Nota

Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem Merksplas – Steenweg op Beerse

Programma van Maatregelen

Ons kenmerk :	ORTEC2400928
Auteurs :	Jules Meganck Alexander Doucet Ward Decramer
Datum verslag :	12 juni 2025
Projectcode Onroerend Erfgoed :	2025E58
Wettelijk depot :	D/2024/15.001/73

Coverfoto: het terrein gesitueerd op de Ferrariskaart (ca. 1777; bron: AGIV)

Auteurs & autorisatie:

Jules Meganck

Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)

Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023)

Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00004)

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Wettelijk depot: D/2024/15.001/73

INHOUDSTAFEL

Deel 3: Programma van maatregelen	4
1 Beschrijvend gedeelte	4
1.1 Administratieve gegevens	4
2 Gemotiveerd advies.....	6
3 Programma van maatregelen	8
Ondertekening.....	9

Deel 3: Programma van maatregelen

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode Onroerend Erfgoed	2022L60 (bureauonderzoek; archeologienota ID: 24611) 2024E58 (landschappelijk bodemonderzoek)
Erkend archeoloog	Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014) Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023) Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)
Locatie	Provincie: Antwerpen Gemeente: Merksplas Adres: Steenweg op Beerse (Fig. 3.1)
Kadastrale gegevens	Merksplas, afdeling MERKSPLAS, sectie F, percelen 253E2 & 253D2
Bounding Box	Punt 1: X = 184366, Y = 226637 Punt 2: X = 184435, Y = 226692
Oppervlakte projectgebied (buiten een archeologische zone)	3 011 m ²
Einddatum bureauonderzoek	12 juni 2025
Relevante termen¹	Antwerpen; Kempen; Steentijd; Sporensites.
Bebouwde zones:	Het projectgebied is bebouwd met industriegebouwen en betonverharding.

¹ <https://thesaurus.onroenderfgoed.be>

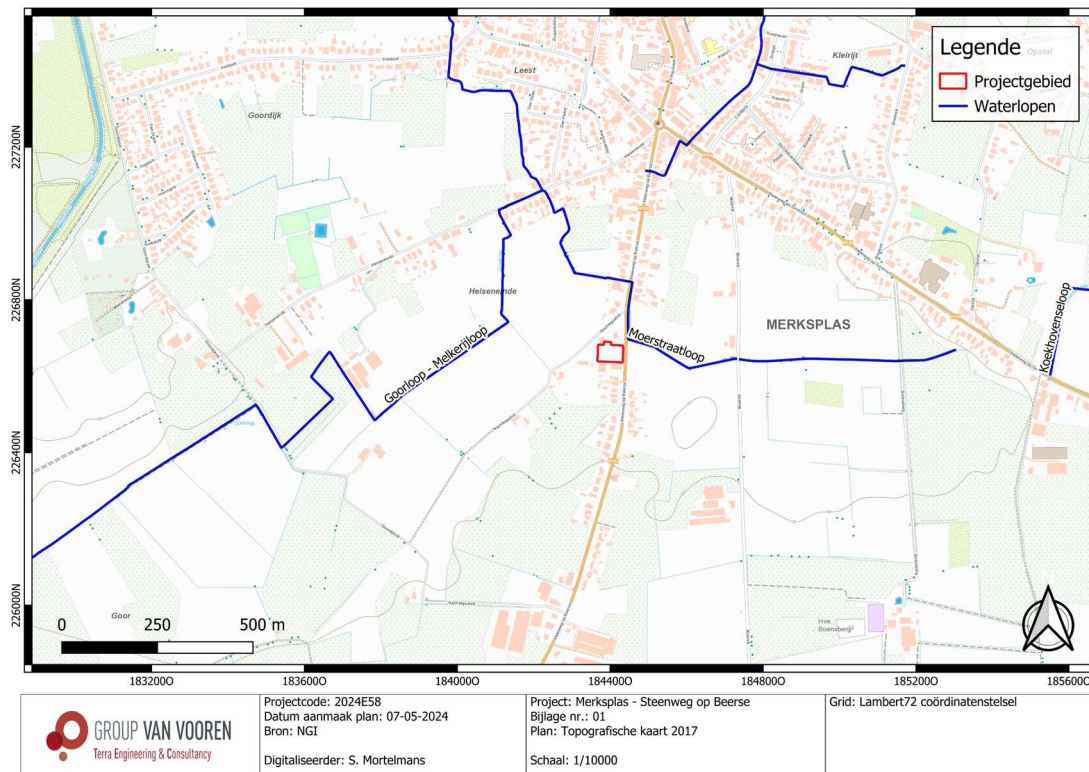

Fig. 3.1: Topografische kaart (2017) met situering van het projectgebied (© NGI).

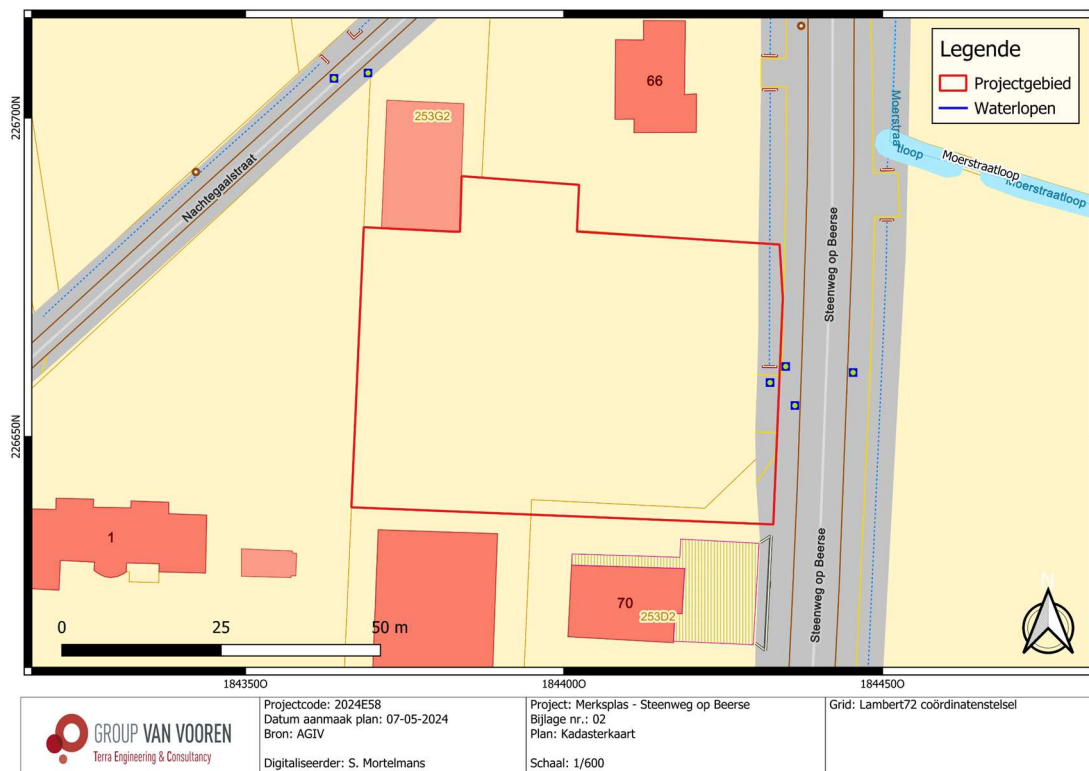

Fig. 3.2: Kadasterplan met situering van het projectgebied (© AGIV).

Fig. 3.3: Meest recente luchtfoto (2024) met situering van het projectgebied (@ AGIV).

2 Gemotiveerd advies

In juli 2023 werd er door het agentschap Onroerend Erfgoed akte genomen van een archeologienota (ID 24611) naar aanleiding van een aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor een terrein in Merksplas. Het plangebied is volledig verhard. De verharding is verbonden met een industriegebouw ten zuiden van het projectgebied. De geplande werken omvatten een vergunningsproject in kader van een vergunningsaanvraag ter realisatie van vijf KMO-units. Bij deze werken zal het terrein onthard en de bestaande riolering verwijderd worden. De KMO-units zullen tot 80 cm diep gefundeerd worden, de nieuwe nutsleidingen hebben een maximale verstoring van 80 cm -mv. Er zullen verder verharde parkeerplaatsen (verstoring 40-50 cm -mv) en een groenzone met wadi (verstoring 50-80 cm -mv) aangelegd worden.

Het projectgebied bevindt zich ten zuiden van de historische kern van Merksplas, in het traditionele landschap van het Land van Turnhout-Poppel en in de archeoregio van de Kempen. De historische kern van Merksplas heeft zich ontwikkeld op een hoogte van ca. 27 – 28 m TAW. Geomorfologisch gezien bevindt het terrein zich in de Cuesta van de kleien van de Kempen. Het Digitaal Hoogtemodel toont duidelijk aan dat het terrein in een overgangszone gelegen is tussen een W-O georiënteerd hoger gelegen zandrug ten zuiden en natter en lager gelegen gronden ten noorden. Het terrein zelf bevindt zich op een hoogte van ca. 29 - 30 m TAW. Binnen de contouren van het projectgebied zijn er weinig hoogteverschillen op te merken. Het terrein omvat matig natte lemige zandgronden (westelijk deel) en matig droge zandgronden met diepe antropogene humus A-horizon (oostelijk deel). In de omgeving van het projectgebied wordt de Sbm-bodemserie gekarteerd, zijnde een matig natte lemige zandgrond met een diepe antropogene humus A-horizont. Plaggenbodems zijn dus aanwezig in de omgeving van het projectgebied. Het digitaal hoogtemodel toont aan dat er in de nabije omgeving bolle akkers aanwezig

zijn, als gevolg van eeuwen lange landbewerking en plagactiviteiten. Deze gaan gepaard met een diepe Ap-horizont. Het terrein is gelegen op een overgang tussen gecultiveerde en ongecultiveerde gronden, wat betekent dat er een diepe antropogene horizont kan aangetroffen worden. Indien er een diepe Ap-horizont aanwezig is ter hoogte van het terrein, kan dit voor een gunstige conservatie gezorgd hebben.

Naast de gunstige landschapsfactoren, toont de CAI aan dat er in de omgeving tot op heden vondsten geregistreerd werden uit diverse periodes. Deze CAI-locaties dateren uit de Middeleeuwen t.e.m. de Nieuwste Tijd.

De verzamelde aardkundige, historische en archeologische gegevens leiden tot de vaststelling dat er een hoog archeologisch potentieel is ter hoogte van het projectgebied voor waarden uit de Steentijd t.e.m. de Nieuwe Tijd. Het projectgebied is gelegen in een overgangszone tussen een hoger gelegen dekzandrug ten zuiden en lager gelegen gronden ten noorden. Landschappelijk gezien is het terrein op een gunstige locatie voor het aantreffen van waarden uit de Steentijd. CAI-locaties en proefsleuvenonderzoeken in de omgeving hebben weergegeven dat er vondsten en sporen uit de Metaaltijden en uit de Middeleeuwen t.e.m. de Nieuwste Tijd aanwezig waren. De verwachting naar de **Steentijd, Metaaltijden en uit de Middeleeuwen t.e.m. de Nieuwste Tijd** is bijgevolg zeer hoog te noemen. De verwachting naar de Romeinse Tijd is eerder onbekend.

Het bureauonderzoek leidt zo tot een hypothetisch hoog archeologisch potentieel, dat afgewogen dient te worden ten aanzien van de geplande bodemingrepen. De vergunningsaanvraag kadert in de uitbraak van de bestaande verharding en riolering en de bouw van vijf KMO-units met nutsleidingen en met omgevingsaanleg. Er worden verharde parkeerplaatsen en een groenzone met wadi voorzien. De bodemingrepen zullen verregaande verstoringen van het bodemarchief teweegbrengen.

Uit alle gegenereerde data – bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek – blijkt dat er zeer slechte bewaringsomstandigheden zijn voor Steentijd artefactensites, alsook grondsporensites binnen de contouren van het projectgebied. In eerste instantie is de top van de bodem afgegraven tot maximaal 50 cm-mv. Deze aftopping reikt dieper dan de top van de C-horizont waar de aangevoerde lagen puinsteen een zeer scherpe overgang kennen naar de onaangeroerde C-horizont in het noordwesten van het onderzoeksgebied. De exacte diepte van de top van de C-horizont onder het maaiveld is dan ook niet gekend. Verder kon over het gehele terrein, met uitzondering van het noordwesten, een verstoord bodemprofiel waargenomen waarbij de verstoring dieper reikte dan de geplande werkzaamheden die een maximale verstoringsdiepte van 80 cm-mv aannemen. De verstoring kon gevolgd worden tot een maximale diepte van ca. 140 cm-mv ter hoogte van Profiel 5 waar de verstoring nog verder doorliep.

Aangezien de waargenomen verstoring dieper reikt dan de maximale verstoringsdiepte van 80 cm-mv, wordt verder archeologisch vooronderzoek als niet noodzakelijk geacht. Enkel in het noordwesten van het projectgebied kon een afgetopte C-horizont waargenomen worden op ca. 50 cm-mv. De geplande werken met een bodemingreep tot 80 cm-mv vallen slechts gedeeltelijk in deze noordwestelijke zone waardoor het kennis- en datapotentieel zeer beperkt zou zijn. Kostenbaat is verder archeologisch onderzoek gezien dit laag wetenschappelijke potentieel noch nuttig, noch noodzakelijk.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem om sporensites aan te treffen, is gezien het kennis- en datapotentieel en de geplande werkzaamheden niet noodzakelijk. Het projectgebied kan hierbij vrijgegeven worden voor verder archeologisch onderzoek.

Het terrein kan vrijgegeven worden zonder vervolgonderzoek of zonder bijkomende maatregelen ter bescherming van (afwezige) relevante erfgoed.

Dit ontslaat de aannemer/bouwheer echter niet van zijn verplichtingen.

De aannemer/uitvoerder van de werken is gehouden aan de meldingsplicht van archeologische vondsten. Deze melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht. De context zit vervat in [artikel 5.1.4](#) van het [Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013](#).

De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

3 Programma van maatregelen

Vermits een archeologische vervolgonderzoek met ingreep in de bodem niet noodzakelijk is voor het betreffende terrein, dient er geen programma van maatregelen opgesteld te worden.

Ondertekening

TEC nv staat voor een kwaliteitsvolle aflevering van haar resultaten en onderzoeken, onder de voorwaarden zoals overeengekomen met de opdrachtgever. Aangezien TEC nv de informatie, aangeleverd door de opdrachtgever of derden, niet onafhankelijk kan verifiëren dragen deze informatie-leveranciers de verantwoordelijkheid voor de accuraatheid en de volledigheid van hun informatie.

Dit verslag mag niet gereproduceerd worden, behalve in volledige vorm, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Dit verslag mag niet vertaald worden, behalve door of in opdracht van Terra Engineering & Consultancy nv.

Voor verdere inlichtingen over voorliggend rapport kunt u contact opnemen met ons kantoor.

Sint-Truiden, 12 juni 2025.

Hoedanigheid	Naam	Handtekening
Auteur + Erkend archeoloog	Alexander Doucet	#SIGN_ADO
Nagelezen en goedgekeurd door + Erkend archeoloog	Ward Decramer	#SIGN_WDC
Teamleader Sint-Truiden	Maarten Dingenen	#SIGN_MDI
Naam van de operationeel verantwoordelijke TEC nv	Stijn Minne	#SIGN_SMI
Naam van de persoon die TEC nv rechtsgeldig kan vertegenwoordigen tegenover derden	Kristof Van Vooren vv LRJ Van Vooren Gedelegeerd Bestuurder	#SIGN_KVV